Redacțiunea Administrațiunea Tipografia:
Brașovu, piața mare Nr. 22
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Volger (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mesei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LIV.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., Pe treĭ lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe treĭ lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 269. Brașovŭ, Joi, 5 (17) Decemvre. 1891.

Brașovŭ, 4 Decemvre st. v.

In camera deputațilorŭ din Viena a fostŭ alaltaerĭ pusă o cestiune din cele mai delicate, care privesce politica interióră a monarchiei și efectele ei asupra raporturilorŭ ei cu statele micĭ din peninsula balcanică.

Lăsămŭ să urmeze mai josŭ în estrasŭ discursulŭ deputatului Dr. Lueger, care a pusŭ cestiunea amintită într'unŭ modŭ până acum neobicĭnuitŭ în parlamentulŭ austriacŭ. Din causa acésta a și produsŭ Dr. Lueger mare mișcare și sensațiune în tóte părțile.

Deputatulŭ Lueger a voitŭ să dovedéscă, că cancelarulŭ germanŭ de Caprivi e în mare rĕtăcire décă își ia informațiunile despre Austro-Ungaria dela Maghiarĭ și décă nu dă nicĭ o însemnătate celorlalte naționalitățĭ. Politica maghiară, care tinde la asuprirea și desnaționalisarea Românilorŭ, Slovacilorŭ, Germanilorŭ etc, tace, ḑice Lueger, imposibilŭ, ca să se pótă stabili influința politică și economică a monarchiei în peninsula balcanică și contribue numai a înstrăina România și Sêrbia de Austro-Ungaria. Politica interióră maghiară are astfelŭ o fatală influință asupra politicei din afară a monarchiei.

Ca conclusiune Lueger a esprimatŭ dorința, ca să înceteze politica de cucerire maghiară în peninsula balcanică și să fiă înlocuită érăși de acea politică vechiă austriacă, care a vrutŭ să câștige popórele numai prin egala îndreptățire și dreptate.

Lucru firescŭ, că nisce constatărĭ și dorințe atâtŭ de cutezate în împregiurările de față, când preponderéză politica germano-maghiară în monarchiă, au trebuitŭ să producă o mare mișcare și unŭ adâncŭ resensŭ între membrii guvernului austriacŭ, precum și între Germanii centraliștĭ și afiliațĭ lorŭ.

Indată după ce a terminatŭ deputatulŭ Lueger, s'a ridicatŭ ministrulŭ-președinte contele Taaffe spre a-și esprima adânca sa părere de rĕu asupra acelei vorbirĭ „nepolitice“. D-lŭ Taaffe s'a grăbitŭ a mai constata, că guvernulŭ austriacŭ merge mână în mână cu celŭ unguresc, că în momentele de față este mai multŭ ca orĭ și când necesitatŭ de a merge mână în mână cu elŭ și că prin urmare nu e la locŭ ca acestŭ guvernŭ să fiă înfățișatŭ în cameră așa precum a făcut'o deputatulŭ Lueger.

Conducĕtorulŭ Germanilorŭ, Plener, s'a grăbitŭ asemenea de a lua în apĕrare politica maghiară, combătută de Lueger, ér raportorulŭ polonŭ Bilinsky se grăbì asemenea de a declara în numele clubului polonŭ, că nu póte primi motivele lui Lueger.

Cehii tinerĭ, Slovenii, Croații partida antisemițilorŭ și a conservativilorŭ din centrulŭ dreptŭ au aprobatŭ în modŭ demonstrativŭ motivele deputatului Lueger.

Așa dér vedemŭ, în cestiunea cea gravă a urmărilorŭ politicei de desnaționalisare, despărțindu-se representanții din camera austriacă în două grupurĭ marĭ: unulŭ alŭ Germanilorŭ și afiliațiloŭ lor și celălaltŭ grupulŭ *minorum gentium.*

In împrejurările de față póte să fi fostŭ „nepolitice“ espunerile deputatului Lueger, cum a ḑisŭ d-lŭ Taaffe, dér marea întrebare este, décă suntŭ basate pe adevĕrŭ, orĭ nu? In casulŭ dintêiu contele Taaffe n'a făcutŭ decâtŭ mărturisirea slăbiciunei sale, vrênd a nega acestŭ adevĕrŭ.

Politica germano-maghiară.

(Din camera austriacă.)

In ședința dela 14 Decemvre a. c. continuându-se desbaterea bugetară, la capitolulŭ VI, privitorŭ la contribuirile pentru afacerile comune, ia cuvêntulŭ

Deputatulŭ **Dr. Lueger,** arătândŭ că la acestŭ capitolŭ se tractéză mai alesŭ de cestiunea cum suntŭ conduse afacerile comune ale monarchiei.

„Așĭ dori — ḑise elŭ — ca nicĭ în Ungaria să nu fiă națiunĭ asuprite. Așĭ dori să spunŭ cancelarului germanŭ, generalŭ *Caprivi*, ca să studieze istoria Austriei și atuncĭ va afla, că națiunile, pe carĭ le tractéză elŭ numai așa peste piciorŭ, adecă Slovenii, Românii, Slovacii și Croații, într'unŭ timpŭ fórte criticŭ, prin care a trecutŭ Austria, șĭ-au jertfitŭ copiiĭ și sângele lorŭ, pentru ca să câștige tocmai coróna ungară pentru tronulŭ Habsburgilorŭ (Viue aplause din partea Cehilorŭ și Slovenilorŭ). I-așĭ aduce aminte generalului Caprivi să cetéscă o vorbire, pe care a ținut'o deputatulŭ maghiarŭ, mai bine deputatulŭ jidano-maghiarŭ Eötvös, vestitulŭ apĕrătorŭ în procesulŭ dela Tisza-Eszlar. Acestŭ mare Maghiarŭ a ḑisŭ: „Nu putemŭ renunța la amintirile gloriόse ale jertfelorŭ și triumfurilorŭ anului 1849, și până când monumentulŭ Hentzi stă încă înaintea ministeriului de honveḑĭ, până când citadela dela Bloksberg privesce asupra capitalei, până când consciința nóstră națională e vătămată prin stégurĭ negre-galbene și prin imnulŭ împĕrătescŭ în ḑiua de Sf. Stefanŭ și prin felŭ de felŭ de germanisărĭ, trebue să cultivămŭ pe față aceste amintirĭ pline de gloriă. (Auḑițĭ! Auḑițĭ!).

Aceștia suntŭ Maghiarii, pe carĭ cancelarulŭ germanŭ îi privesce ca pe acelŭ isvorŭ, din care póte trage bune informațiunĭ asupra Austro-Ungariei și trebue să scimŭ ce îngâmfare zace în aceste vorbe, trebue să scimŭ, cum Germanii în Ungaria suntŭ asuprițĭ în modŭ ne mai auḑitŭ de către Maghiarĭ și cum suntŭ desnaționalisațĭ. Acésta trebue să se scie, pentru ca să se cuprindă cu mintea trufia, ba chiar îndrăsnéla nerușinată a acestui omŭ, care lăsà să fiă sedusŭ la o astfelŭ de espresiune. Ei, noi aicĭ în Austria nu suntemŭ vătămațĭ prin stégulŭ negru-galbenŭ, nicĭ prin imnulŭ poporalŭ austriacŭ, eu credŭ, că nicĭ Croații, nicĭ Slovenii nu se simtŭ vătămațĭ prin aceste.

Oratorulŭ crede, că propunerea sa de altădată: *de a pune stavilĭ înaintărei Ungariei*, are și acum valóre, căcĭ și acum prin tratatele de comerciu în favorulŭ Ungariei se păgubesce industria Vienei; ba chiar și poporațiunea agricolă nu póte fi mulțumită. Prin aceste tratate numai o singură clasă de ómenĭ vorŭ face trebur bune: Jidovii speculanțĭ de grâne din Ungaria. Oratorulŭ ḑise, că elŭ nicĭ-odată nu-șĭ aruncă ochii peste graniță, elŭ privesce tratatele de comerciu din punctŭ de vedere alŭ independenței politice și economice a Austriei. Oratorulŭ citéză o espresiune a cancelarului germanŭ și protestéză în contra aceea, că Jidanii liberalĭ suntŭ identificațĭ cu Germanii Austriei și că Cehii, Slovenii, Slovacii, Românii și Rutenii suntŭ privițĭ așa pe de-asupra ca *minorum gentium*, ér când e vorba de Austria, se gândescŭ numai la Germanĭ și Maghiarĭ, și pe toțĭ ceilalțĭ îi consideră ca pe nisce códe ale lorŭ. In Austria vorbitorulŭ cunósce numai națiunĭ egal-îndreptățite.

Aci președintele întrerupe pe Dr. *Lueger*, ḑicêndŭ să nu vatăme pe cancelarulŭ germanŭ. Mai mulțĭ strigă, că cuvintele lui Lueger nu s'au referitŭ la d-lŭ Caprivi, ér președintele își retrage chiămarea la ordine.

Dr. *Lueger* (continuândŭ): Spre care țintă firéscă se îndreptéză influința nóstră politică și economică? In Germania nu mai avemŭ nimicŭ de a face politicesce. In Italia și în Elveția asemenea nu. Direcțiunea nóstră firéscă trebue să fiă îndreptată spre peninsula balcanică, acolo este a se căuta tĕrêmulŭ pentru a desface productele industriei și meseriilorŭ nóstre. Românii, Sêrbii, Bulgarii nu nisuescŭ de a se face Rușĭ. Décă dér aceste popóre privescŭ la Austria ca la aliatulŭ lorŭ naturalŭ, ce vĕdŭ aicĭ? (Deputatulŭ *Schneider* strigă: Totŭ numai Jidovĭ! Ilaritate.)

Lueger (continuândŭ): *Ei vèdŭ aicĭ*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

M. Kogălniceanu.

Autobiografiă.

Introducerea discursului rostitŭ de ilustrulŭ bărbatŭ la jubileulŭ Academiei Române în 1 (13) Aprilie 1891.

(Fine)

Alesandru Humboldt, spiritŭ eminamente cercetatorŭ, îmĭ arăta o deosebită dorință de a cunósce în ce constă literatura nóstră, și în deosebĭ m'a întrebat despre sórtea și caracteristica Țiganilorŭ nostri. Spre a-i satisface curiositatea, eu am crisŭ în limba germană o scurtă privire asupra micei nóstre literaturĭ de pe atuncia, pe care amŭ publicat'o în „Lehmann's Magazin für Litteratur des Auslandes.“ Totŭ pentru Humboldt amŭ publicatŭ apoi o broșură în limba francesă, „Esquisse sur l'histoire, les moeurs et la langue des Cigains“ (Berlin, Behr, 1837), în prefața căreia chemamŭ luarea aminte a filantropilorŭ asupra acestui nenorocitŭ poporŭ sclavŭ în țéra mea, în sinulŭ Europei civilisate, și tractatŭ ca lucru prin însĕșĭ legile țĕrei nóstre.

Vacanțele le petreceam ordinarŭ în Pomerania la Schwienemünde, pe atuncĭ unŭ micŭ orășelŭ pe țĕrmurile mărei, séu la Hehringsdorf, satŭ micŭ totŭ pe țĕrmulŭ mărei și recomandatŭ mai întâiu de Wilibald Alexis (1798—1871), celebrulŭ romancierŭ, și care, de și eu nu aveamŭ decâtŭ două-ḑecĭ de anĭ, mĕ luà în strînsă amiciță. Heringsdorf astăḑĭ devenitŭ orașulŭ balnearŭ mare și celŭ mai frecuentatŭ alŭ Germaniei de Nord. Cu Wilibald Alexis amŭ visitatŭ pe josŭ insula Rügen, castelulŭ Putbus alŭ familiei princiare Malte-Pudbus, pădurile misteriόse ale vechei ḑeitățĭ vende Hertha și cetatea de pămêntŭ Arkona, punctulŭ celŭ mai septentrionalŭ alŭ Germaniei, care sémănă multŭ cu cetățile nóstre de pămêntŭ, movila Răbâei, Cetatea dela Adjud și atâtea altele.

Wilibald Alexis, în plimbările nóstre, mĕ iniția la marea lucrare ce se opera pe atuncĭ în Germania, atâtŭ în privința unității politice, câtŭ și în privința aspirațiilorŭ și sforțărilorŭ burghesimei de a intra în viéța politică, care până atuncĭ aparținea mai cu deosebire nobilimei. El mai întêiu îmĭ da amĕnunțimĭ asupra marei reforme care se făcuse în Prusia, adecă emanciparea și împroprietărirea țĕranilorŭ prusienĭ, operată în timpulŭ regelui Fridericŭ Wilhelm III (1797—1840) de către marii sĕi miniștri Stein (1757—1831) și Hardenberg (1750—1822), reformă care a însuflețitŭ și a îmbărbătațitŭ națiunea prusiană spre a scutura jugulŭ francesŭ, care după bătălia dela Iena (1806) apăsà grumazii poporului germanŭ. Păstorulŭ Ionas completă învĕțătura mea în privința marei reforme: elŭ puse în mânile mele însășĭ actele marilorŭ legiuirĭ, proclamațiilorŭ și reformelorŭ lui Fredericŭ Wilhelm III și cu deosebire edictulŭ din 14 Septemvre 1811, care s'a aplicatŭ pe tótă suprafața statului Prusiei, desființândŭ claca și orĭ ce alte servicii către stăpânii de pe moșii și prefăcêndŭ în proprietate absolută în mâna țĕranilorŭ ogórele țĕrănescĭ cu despăgubire în banĭ odată rĕspunșĭ, séu prin rentă perpetuă orĭ prin înapoiarea unei părțĭ de pămêntŭ. Păstorulŭ Ionas mĕ făcù cunoscutŭ și cu memoriulŭ compusŭ de principele Hardenberg la Riga în 1812. Prin acestŭ actŭ importantŭ marele ministru arătà regelui necesitatea prefacerei chiar din temelia a organisației de atuncĭ a statului prusianŭ, pentru a-i da o nouă viéță prin înlăturarea a totŭ ce era slabŭ în elŭ și prin deșteptarea de puterĭ nouĕ.

In una din vacanțiile de véră comitele Schwerin îmĭ dădù ospitalitatea în Schweringsburg, vechiulŭ castelŭ alŭ strămoșului sĕu feldmareșalulŭ lui Fredericŭ celŭ Mare, comitele Schwerin. Acolo sub ochii mei vĕḑui aplicarea legei de emancipațiune făcută cu 25 de anĭ înainte. Amŭ vĕḑutŭ pămênturile emancipate, unele rĕmase în stăpânirea vechilorŭ proprietarĭ de moșii, alte trecute vechilorŭ servĭ devenițĭ proprietarĭ. Am vĕḑutŭ satulŭ vechiu alŭ foștilorŭ clăcașĭ, Alt-Schwerin și satulŭ nou clăditŭ după emancipare, Nou-Schwerin.

Straniu lucru! Legea proprietățeĭ din Prusia avea mare asemĕnare cu condițiunile proprietățeĭ rurale din țĕrile române. Principiulŭ ce se găsesce în vechia nóstră legislațiune, pentru a se da țĕranului spre cultivare până la două treimĭ din întinderea moșiilorŭ, ér o tre-

pe conaționalii lorŭ asupriți în modulŭ celŭ mai neaudițŭ, vĕdĕ copii de 3 anĭ formândŭ obiecte de încercare pentru naționalisare și maghiarisare. (Aplause la Cehii tinerĭ, Antisemițĭ, Slovenĭ și Croațĭ.) Nu trebue sĕ dică ei atuncĭ, că acolo, unde se procede astfelŭ în contra supușilorŭ celorŭ mai credincioșĭ, în contra Românilorŭ, Croațilorŭ și Sêrbilorŭ, că într'unŭ asemenea statŭ nu se póte căuta scutŭ pentru naționalitatea lorŭ? Politica interióră maghiară esercită o influință fatală asupra politicei esterióre. Trebue sĕ o rupemŭ cu acéstă politică, décă voimŭ sĕ mai visămŭ ceva despre vre-o influință în peninsula balcanică.

Vorbitorulŭ arată apoi, că în peninsula balcanică au întimpinatŭ scutulŭ diplomației austriace toțĭ speculanții periculoșĭ, ca baronulŭ *Hirsch* cu losurile turcescĭ, ca cei cu losurile sêrbesĭ și ca cei ce au discreditatŭ renumele industriei vieneze prin nerușinatele lorŭ uneltirĭ. Tóte acestea, dice, au trebuitŭ sĕ producă cea mai păgubitóre impresiune asupra popórĕlorŭ balcanice față cu statulŭ nostru, și décă voimŭ sĕ dobândim influință în Balcanĭ, trebue sĕ ne întórcemŭ la timpurile prințului Eugen de Savoya, Ioifŭ II. și ale Mariei Teresia; trebue érășĭ ca stégulŭ negru-galbenŭ sĕ devină simbolulŭ dreptății, alŭ egalei îndreptățirĭ și alŭ onestității. Căcĭ décă se va continua politica de-a face cucerirĭ în peninsula balcanică cu stégulŭ roșu-albŭ-verde, acésta ne va costa totŭ mai marĭ jertfe, de cum ne-a costatŭ politica lui Andrassy cu ocuparea Bosniei și a Herțegovinei, fără ca sĕ avemŭ vre-odată vre-unŭ avantagiu dintrênsa..... (Aplause pe băncile Antisemițilorŭ, Cehilor tinerĭ, Slovenilor și ale Croațilorŭ.)

Viitorulŭ rĕsboiu și Germania.

Diarulŭ, „*Berliner Volkstribun*", publică discursulŭ ce l'a ținutŭ una dintre căpeteniile partidei sociale germane, anume deputatulŭ *Bebel*, acum câteva dile în parlamentulŭ germanŭ; și din care estragemŭ și noi parțiele mai caracteristice.

Deputatulŭ *Bebel* rĕspundêndŭ la discursulŭ cancelarului *Caprivi*, dice între altele, că acesta și de astădată s'a încercatŭ sĕ motiveze noile inarmărĭ militare cu argumentele vechĭ usate de 20 de anĭ încóce, că adecă *Si vis pacem para bellum*. Apoi continuă astfelŭ:

Datoriile statului nostru se urcă deja de 1611 milióne. Unde vomŭ ajunge cu acestŭ sistemŭ, acésta nu ne póte preocupa pe noi, carĭ am fostŭ din capulŭ locului împotriva acestorŭ pretențiunĭ. Noi mergemŭ spre peire din pricina acestui aparatŭ de rĕsboiu, colosalŭ, înante măcarŭ ca acésta sĕ fiă întratŭ deja în acțiune. Cum óre sĕ purtămŭ noi resbelŭ în viitorŭ la douĕ frontiere și cum sĕ transportămŭ massele colosale de luptătorĭ pe căile nóstre de comunicația? Cum vomŭ sta noi cu creditulŭ nostru? Cele patru-decĭ de milióne din visteriă ne ajungŭ abia pentru douĕ dile. Décă burghezia nóstră, bursa, va accepta atuncĭ împrumuturile de resbelŭ chiar cu procente marĭ, acésta îmĭ pare cam îndoelnicŭ lucru după cele ce șcimŭ încă din anulŭ 1870. Italia și Austria au impusŭ deja până la culme creditulŭ lorŭ și la cea mai apropiată declarațiă de resbelŭ, ar da falimentŭ, Aprovisionarea s'a făcutŭ cu multă greutate și va fi însĕ aprópe peste putință în resbelulŭ celŭ apropiatŭ, de óre-ce importulŭ ne va fi îngreuiatŭ din partea marină, ér celŭ de grâne rusescĭ ne va fi suprimatŭ prin mĕsurile restrictive ale Rusiei.

Mijlócele de hrană se vorŭ scumpi până la atâta încâtŭ poporulŭ nu va puté plăti prețulŭ. Avêndŭ în vedere perfecționarea ne mai pomenită a armelorŭ răniții nu vorŭ puté fi adăpostițĭ în lazareturile nóstre și medicii nu vorŭ fi îndestulătorĭ, după cum a recunoscutŭ și profesorulŭ Billroth. Țĕranii micĭ proprietarĭ, meșteșugarii și așa mai departe, vorŭ falimenta imediatŭ ce vorŭ fi mobilisațĭ. Toțĭ lucrătorii din industriile de de esportŭ, carĭ vorŭ rĕmâné acasă, negreșitŭ, că vorŭ rĕmâné fără pâine, din momentŭ ce esportulŭ generalŭ va sta pe locŭ. Sciu, că facețĭ și d-vóstră aceleașĭ deducțiunĭ, dér vĕ temețĭ a rĕspunde în publicŭ la aceste întrebărĭ, de óre-ce vĕ e frică de efectulŭ unei discuțiunĭ publice. Facețĭ lucrurile mușama și nu spunețĭ ceea-ce gândițĭ. Dér nicĭ noi nu spunemŭ totŭ, ce gândimŭ, dér aicĭ, unde interesele vitale ale poporului nostru se află în primejdiă, noi trebue sĕ vorbimŭ. Circulă zvonulŭ prin diare, că s'ar puté întrebuința póte o armată puternică împotriva dușmanulului din năuntru. Personagiulŭ celŭ mai susŭ pusŭ a disŭ în Berlinŭ cu prilegiulŭ ultimei depunerĭ de jurămêntŭ a noilorŭ soldațĭ: „Probabilŭ, că numai în timpŭ de pace vețĭ avea ocasiunea de a vĕ arĕta vitejia și gloria póte însĕ că avemŭ sĕ ne așteptămŭ la grele lupte lăuntrice".

Cu ocasiunea proiectului de premii pentru sub-oficerĭ, cancelarulŭ s'a esprimatŭ în acelașĭ felŭ. Din întêmplare „Hamburger Nachrichten" conține tocmai acuma o aceeașĭ părere a prințului Bismarck, care nu voia sĕ se lipéscă de lege contra socialiștilorŭ, pentru că cestiunea socialŭ-democrată nu este o cesiune juridică, ci una rĕsboinică și că va trebui sĕ se facă față democrației sociale cu forța armată. Democrația socială îșĭ dă deja tóte ostenelile posibile de așĭ câștiga pe sub-oficerii, pentru ca sub conducerea sub-oficerilorŭ socialŭ-democrațĭ sĕ pótă ridica drapelulŭ lorŭ într'unŭ resbelŭ civilŭ. Dér când și unde umŭ căutatŭ noi de a pĕtrunde în armată? Acésta n'o facemŭ pentru unŭ motivŭ de tactică deșteptă. Dimpotrivă noi sfătuimŭ pe toțĭ tovarășii noștri carĭ sunt recrutațĭ: Câtă vreme porțĭ uniforma ținețĭ gura și nu te trăda că eștĭ socialŭ democratŭ. Lucrurile se desfășóră în favórea nóstră cu totulŭ dela sine și décă vețĭ trebui cumva a pune pe piciorŭ de resbel milióne până și reserviștii de chiămarea a doua, atuncia fițĭ sigurĭ, că printre ei se vorŭ afla sute de mii de socialŭ-democrațĭ. Partidulŭ nostru e celŭ mai puternicŭ în Germania și astfelŭ cresce numĕrulŭ nostŭ și în rêndurile armatei. Ar fi decĭ mai desteptŭ lucru din partea claselorŭ stăpânitóre de a nu face gură mare. Afară de neliniștea și nemulțumirea, dice Bebel mai departe, ce o provócă starea nóstră militară, raporturile nóstre economice și sociale contribue la o neliniștire și o nemulțămire din ce în ce mai mare.

Apoi deputatulŭ *Bebel* vorbi despre falimentele cele multe, ce s'au ivitŭ în Germania în cele dece lunĭ din urmă. In anulŭ trecutŭ, dise elŭ, amŭ avutŭ de înregistratŭ 4800 de falimente, în anulŭ acesta însĕ 5800 de falimente, adecă cu 1000 mai multŭ ca în anulŭ trecutŭ. Vĕ atragŭ luarea aminte asupra falimentelorŭ scandalóse din timpulŭ din urmă și mai cu sémă din Berlinŭ. Tóte aceste dovedescŭ că societatea actuală se află acum în ajunulŭ falimentărei sale, că a întratŭ într'o periodă de putrezire, care séměnă prea multŭ cu decadență imperiului romanŭ, ca și cu starea Franciei înaintea isbucnirei marei revoluțiunĭ după cum a disŭ fórte bine diarulŭ „*Deutsches Wochenblatt.*"

Societatea nóstră, încheiă deputatulŭ *Bebel*, ne face impresia unei case, care e clădită la marginea unei mocirle adêncĭ. Ea se va cufunda în acésta. Dér ceea ce este bine, este că acéstă societate cufundată oferă terenulŭ pentru o clădire nouă, o altă societate mai frumósă și mai nouă. Continuațĭ pe calea ce ațĭ apucat'o! De câștigatŭ — câștigă numai democrația socială."

SCIRILE DILEI.

— 4 (16) Decemvre.

Din jurulŭ Bistriței ne comunică unŭ călĕtorŭ, că într'una din dilele trecute înoptândŭ în comuna Șomfalĕu, a rĕmasŭ fórte surprinsŭ, vĕdêndŭ séra lumină la școla românéscă. Intrândŭ în școlă, află acolo pe zelosulŭ preotŭ *Simeonŭ P. Simonŭ*, care ținea prelegerĭ din ritŭ și cântărĭ cu mai mulțĭ poporenĭ din comună. Imprejurarea acésta a făcutŭ o impresiune fórte plăcută asupra călĕtorilorŭ amintitŭ, care ne spune că corulŭ înființatŭ de d-lŭ Simonŭ esecută bine cântările dela s. liturgiă.

***

Bulgarii recunoscĕtorĭ. Sobrania bulgară, votă în ședința din 12 Decemvre, cu aclamațiune și între aplausele entusiaste ale tuturorŭ deputaților, propunerea de-a i se încuviința contelui *Hartenau* o pensiune anuală de 50,000 francĭ. Președintele sobraniei, *Slavcov*, aminti într'o vorbire, căldurosŭ aplaudată, serviciile, pe carĭ le-a făcutŭ contele Hartenau patriei, cu ocasiunea unirei cu Rumelia-ostică și în rĕsboiulŭ sêrbo-bulgarŭ. Oratorulŭ aminti apoi și aceea, că contele Hartenau a fostŭ celŭ dintêiu generalŭ bulgarŭ.—O telegramă din Sofia însĕ spune, că contele Hartenau ar avé de gândŭ sĕ respingă ofertulŭ sobraniei bulgare din motivulŭ, ca oposiția ar voi sĕ se foloséscă de numele și persóna lui față cu principele Ferdinand.

***

Grindină iérna. Lui „Egydtértés" 'i se scrie din Lepssény, că în dilele trecute, când timpulŭ era mai móle, a cădutŭ o plóie cu grindină în mărimea alunelorŭ. Furtuna cu plóie și grindină a ținutŭ cam 15—20 minute.

***

Din Deva primimŭ scirea, că instalarea noului fișpanŭ alŭ comitatului Hunedórei se va face în 21 Decemvre n. c. Din incidentulŭ acesta, membrii românĭ ai congregațiunei, d-nii Al. Moldovanŭ, F. H. Longinŭ și Dr. Al. L. Hossu, au convocatŭ pe membrii românĭ la o coferență prealabilă în Deva, pe diua de Duminecă 20 Decemvre s. n. la 6 óre séra, cu scopŭ de a se sfătui, în ce modŭ sĕ participe Românii la acea instalare.

***

Bubatulŭ negru bântue în modŭ îngrozitorŭ în Macedonia. Mai multe localitățĭ de acolo au trebuitŭ sĕ fiă evacuate de locuitorĭ și puse sub carantină.

***

Scólă ruséscă de bele arte în Parisŭ. Secretarulŭ ambasadei ruse din Parisŭ a presentatŭ ministrului francesŭ de instrucțiune unŭ planŭ alŭ guvernului rusescŭ de a se înființa adecă în Parisŭ o școlă de belle arte pentru tinerii artiștĭ rușĭ, după modelulŭ celei francese.

***

Jăfuirea unei poste. Din Sătmarŭ se scrie, că în dilele trecute, carulŭ de póstă ce mergea la gară, a fostŭ jăfuitŭ. Têlharii au pusŭ mâna pe 2800 fl. banĭ gata și pe 800 fl. hârtiă de valóre. Afară de banĭ

---

ime se reserva în séma stăpânului, esista și în Prusia.

Aicĭ am de adăogitŭ, că acestŭ comite Schwerin, care îmĭ dăduse ospitalitatea în castelulŭ sĕu, deveni mai târdiu și în mai multe rêndurĭ unŭ membru importantŭ în partidulŭ liberalŭ și chiar și ministru de mai multe orĭ, în anii de mare luptă pentru Germania, între 1848—1862.

Totŭ în timpulŭ petrecerei mele în Berlinŭ, prin camaradulŭ meu de studii fiulŭ cunoscutului istoricŭ Kohlrausch, am fostŭ presentatŭ ducesei de Cumberland, sora și Egeria regelui Frederic Wilhelm III, și curêndŭ ajunsei în intimitatea principelui Gheorghe fiulŭ ducelui de Cumberland, carele, după suirea pe tronŭ a bĕtrânului duce de Cumberland, deveni principe regalŭ, mai târdiu însușĭ rege de Hanovra sub numele de Gheorghe V. și în fine detronatŭ de către însușĭ vĕrulŭ sĕu Wilhelm I (1866).

Mulțămită contactului meu cu atâția bărbațĭ insemnațĭ ai Germaniei și primitŭ în cercurile politice din Berlinŭ, am avutŭ fericita ocasiune și putința de a-mĭ îmbogăți mintea cu ideile reformatrice ce atuncĭ inspirau înaltele inteligențe ale Germaniei. Da, universităței din Berlinŭ, a doua mea mumă, universităței Frederica Wilhelma; da, esemplului ce m-ia datŭ amorulŭ pentru patria germană și pe care l'am găsitŭ în tóte păturile societăței germane, fiă nobilime, fiă burghesă, datorescŭ eu amorulŭ pentru patria română și spiritulŭ liberalŭ, care m'a însuflețitŭ în tóte actele vieței mele.

In lungile mele lupte și lucrărĭ, în prigonirile înverșunate, carĭ nu odată s'au încercatŭ de a mĕ sdrobi pururea am avutŭ înaintea ochilorŭ mei acele frumóse cuvinte, pe carĭ în memoriulŭ sĕu către rege, le arată principele Hardenberg ca puterniculŭ mijlocŭ de a realța caracterulŭ și bărbăția poporului germanŭ pentru desrobirea sa de jugulŭ străinŭ, pentru ridicarea și mărirea Germaniei: „Principii democratice într'unŭ guvernŭ monarhicŭ!"

Binevoitorii mei ascultătorĭ nu crédă cumcă aceste cuvinte carĭ le dicŭ suntŭ complimente de curtesanŭ adresate unui Hohenzollern, astădĭ rege alŭ României.

Tótă viéța mea, și tînĕrŭ și în vêrstă cóptă, am mărturisitŭ în mai multe rêndurĭ, că culturei germane, că universităței din Berlinŭ, că societăței germane, bărbațilorŭ și marilorŭ patrioțĭ carĭ au operatŭ realtarea și unitatea Germaniei, datorescŭ în mare parte totŭ ce am devenitŭ în țéra mea, și că la foculŭ patriotismului germanŭ s'a aprinsŭ făclia patriotismului meu românŭ!

In anulŭ 1864, când toțĭ Românii erau departe încă de a gândi la chiămarea tînĕrului principe germanŭ Carol de Hohenzollern pe tronulŭ României, în mijloculŭ luptelorŭ nóstre pentru reformele politice și sociale ce se operau atuncĭ, când România era frămêntată prin gréua cestiune rurală, — în ședința camerei din 1 Iunie 1864, eu am reprodusŭ o parte din cele mai susŭ espuse privitóre la formele agrare operate în Prusia în anii 1807—1812; pe aceste date m'am întemaiatŭ spre a rĕspunde primului ministru alŭ României-Unite, carele combătea cu unŭ talentŭ demnŭ de o causă mai dréptă, proiectulŭ liberalilorŭ pentru emanciparea și împroprietărirea țĕranilorŭ.

Aducêndu-mĭ pururea aminte cuvintele principelui Hardenberg „monarchia întemeiată pe instituțiunĭ democratice", m'am rentorsŭ în țéră la 1838 cu angajamentulŭ, și l'am ținutŭ cu întréga mea generațiune, de a face din țéra mea o monarchiă întemeiată pe base democratice, lucrândŭ la desființarea robiei Țiganilorŭ, la proclamarea egalităței de drepturĭ și îndatorirĭ pentru tóte clasele întregei națiunĭ române, la emanciparea clăcașilorŭ și la deplina lorŭ împroprietărire pe pămênturile stăpânite de țĕranĭ în seculĭ întregĭ, stropite cu sudórea și sângele lorŭ. Și Dumnedeu bunŭ și milostivŭ mi-a prelungitŭ viéța mea în destulŭ ca sĕ potŭ orĭ asista, orĭ împreună lucra la sĕvêrșirea acestorŭ trei marĭ reforme, și astădĭ a mĕ bucura la bĕtrânețe de rodulŭ sĕmênței depusă de noi în tinerețele nóstre în mănosulŭ pămêntŭ alŭ mumei patria!

Rogŭ pe Maiestățile Vóstre, rogŭ pe ascultătorĭ sĕ-mĭ ierte aceste prolegomena, acéstă digresiune ce am făcut'o înainte de a întra în materiă. Bĕtrânii iubescŭ, o mai dicŭ, a spune fapte din tinerețea lorŭ!

au mai luatŭ şi alte pachete postale, Până acum nu s'a datŭ de urma fătuitorilorŭ.

* * *

Fómetea în Rusia a adusŭ cu sine şi alte nenorocirĭ asupra poporaţiunei. Din Kazan 'i se scrie diarului „Novoje Vremja", că în urma fómetei s'a lăţitŭ în oraşŭ o mulţime de bóle contagióse în potriva cărora, tóte nisuinţele autorităţilorŭ şi a medicilorŭ suntŭ zadarnice. Totŭ aceste se întêmplă şi în oraşele Zivilsk şi Sadrinsk unde ómenii morŭ în modŭ înfricoşatŭ de tifusŭ.

Vorbirea lui Apponyi în Cluşiu.

Étă în estrasŭ vorbirea contelui Apponyi de care amŭ făcutŭ amintire în numĕrulŭ de erĭ alŭ fóiei nóstre.

In introducerea lungului sĕu discurs, şefulŭ partidei „naţionale" dice, că a venitŭ în Ardélŭ, sĕ vestéscă politica naţională. Contrarii nostri dela guvernŭ, dise Apponyi, vorŭ dice, că şi ei facŭ politică naţională şi încă prin fapte, ér nu numai prin vorbe, ca noi.... Este adevĕratŭ încâtva acésta, căcĭ guvernulŭ din propria lui iniţiativă a luatŭ disposiţiunĭ şi a adusŭ legĭ pe carĭ şi noi le-amŭ sprijinitŭ şi le vomŭ sprijini tot-déuna. De pildă, *legea Kişdedovurilorŭ* şi acţiunea pornită întru *îmbunătăţirea sorţii învĕţătorilorŭ*. Dér óre putemŭ noi numi politică naţională, politica aceea, care nu ne arată decâtŭ singuratice fragmente, care nu ţintesce a realisa decâtŭ numai unele dintre scopurile naţionale. Politică naţională póte fi numai aceea, care se estinde asupra tuturorŭ ramilorŭ vieţii de statŭ. Politica naţională e unŭ totŭ, pe cum şi naţiunea este numai unŭ tot; dér pe cum seminţii de popóre nu constituescŭ o naţiune, întocmai singuratice disposiţiunĭ în direcţia naţională încă nu constituescŭ politica naţională...

Scopulŭ supremŭ alŭ politicei nóstre naţionale este *crearea unităţii naţionale maghiare*, întărirea, apĕrarea şi aşedarea pe base tari a autorităţii statului maghiarŭ. Şi *acéstă unitate naţională* — putemŭ s'o dicemŭ fără de genă şi fără de-a se simţi vĕtămaţĭ concetăţenii nostri de limbi diverse — *nu póte avé în acéstă patriă decâtŭ caracterŭ naţionalŭ maghiarŭ*. (Aplause furtunóse). Spre ţinta acésta decĭ trebue sĕ tindă orĭ ce acţiune a nóstră..... Politica acésta naţională însĕ reclamă două condiţiunĭ principale. E lipsă adecă de organismŭ puternicŭ de statŭ, care înăuntru *sĕ împiedece, ba chiar sĕ nimicéscă, orĭ ce mişcare, ce ţintesce la nimicirea şi periclitarea unităţii nóstre naţionale şi de statŭ*; a doua condiţiă este, că organismulŭ statului sĕ fiă saturatŭ c'o viĕţă naţională liberă şi energică în tóte ramurile vieţii naţionale.....

Statulŭ, dise apoi Apponyi, trebue sĕ ia posiţiă în contra orĭ cărei tendenţă, care stă în oposiţiune cu pretensiunile unităţii naţionale şi de statŭ şi sĕ caute a nimici acele tendinţe. Dér statulŭ trebue sĕ ia subŭ scutulŭ sĕu autonomia bisericéscă, şcolară, locală şi comunală, şi în genere sĕ spriginéscă pe têrĕmulŭ activităţii individuale orĭ ce tendinţă, ce dă mână de ajutorŭ puterii de statŭ în deslegarea acelorŭ probleme naţionale, la a cărorŭ ajungere statulŭ singurŭ cu propriele-i mijlóce nu e capabilŭ, cu atâtŭ mai puţinŭ în Ungaria....

Noi carĭ suntemŭ adunaţĭ aicĭ, suntemŭ membri partidei „naţionale", stămŭ pe basa sancţiunei pragmatice şi pe basa pactului dela 67; recunóscemŭ instituţiunile comune şi voimŭ sĕ le şi susţinemŭ cu scopulŭ de-a apĕra cele mai marĭ interese naţionale. Representămŭ dér minimulŭ din ceea ce pretinde interesulŭ naţionalŭ, când ceremŭ, ca independenţa nóstră de statŭ, garantată prin pactulŭ dela 67, sĕ se realiseze, sĕ devină espresă la curtea iubitului nostru rege; ca în emblema instituţiunilorŭ comune şi a autorităţilorŭ comune sĕ aibă şi Ungaria ceva urmă; sĕ nu fiă independenţa nóstră de statŭ numai unŭ arangeamentŭ pentru folosinţa casnică, pe care i-lŭ poţĭ ascunde la Laitha. (Furtunóse aplause şi „éljen"-urĭ).

Representămŭ minimulŭ pretensiunilor naţionale, când aprobămŭ, ca armata sĕ fiă comună, dér celŭ puţinŭ Maghiarului, care păşesce în armata comună, sĕ i-se garanteze, prin lege militară, *desvoltarea lui în spiritŭ maghiarŭ*.

Se dice, că nu în afară, dér înăuntru, guvernulŭ scie ţiné în frêu totulŭ şi că elŭ este adevĕratulŭ punctŭ centralŭ alŭ consolidării naţionale. Aicĭ trebue sĕ observŭ ca o învĕţătură vecinicŭ neuitată a istoriei maghiare faptulŭ, că *totdéuna a fostŭ unŭ felŭ de legătură secretă între direcţiile din Viena*, — carĭ nicĭ-odată n'au încetatŭ a jigni constituţia Ungariei şi independenţa naţională — *şi între purtarea şi tendinţele ultraiştilorŭ naţionalităţilorŭ din patriă*. Totdéuna au speratŭ unii la alţii şi legătura lorŭ n'a încetatŭ încă nicĭ adĭ cu desăvêrşire, celŭ puţinŭ în închipuire, în sentimente şi în speranţe...

Guvernulŭ a negatŭ totdéuna hotărîtŭ, că ar fi păşitŭ la pactare, cu orĭ care dintre curentele naţionalităţilorŭ. Negarea acésta, o credŭ; dér numai sub o însĕmnătate; că adecă, *pressa ultraistă a naţionalităţilorŭ de dincolo şi de dincóce de muntele Craiului depune la picórele guvernului omagiile ei de bune sentimente, carĭ póte guvernulŭ nu le-a doritŭ, dér carĭ i-lŭ compromitŭ fórte*. (Aplause prelungite şi „éljen"-urĭ sgomotóse.)

Dér nu voescŭ a fi rĕu înţelesŭ; noi stămŭ faţă şi cu ultraiştii naţionalităţilorŭ, cu tóte aceste însĕ, noi nu atăcămŭ pe nime în dreptulŭ şi libertatea de-aşi folosi limba maternă, de-aşi educa copii în acea limbă, de a se folosi de tóte drepturile, ce le garantéză unŭ statŭ liberŭ cetăţenilorŭ sĕi, *până când acele nu vinŭ în colisiune cu scopurile statului naţionalŭ maghiarŭ*. Declarămŭ însĕ hotărîtŭ, că unitatea naţională în acéstă ţéră *nu póte avé altŭ caracterŭ decâtŭ maghiarŭ*; fiind-că décă păşimŭ în pactărĭ cu ideile profesate în Elveţia, atuncĭ destrămămŭ acea putere elementară-istorică, care singură a fostŭ capabilă în decursulŭ vécurilorŭ sĕ apere civilisaţiunea europénă ameninţată dela rĕsăritŭ.....

Intrebŭ, ce s'ar alege din ei, *décă s'arŭ realisa vre-odată ideia daco-română?* Inchipuiţi-vĕ sórtea emigraţilorŭ românĭ, ca sĕ puteţĭ sci, ce sórte i-ar aştepta! Intrebŭ, ce s'ar alege din ei, décă cu ajutorulŭ panslavismului şi-arŭ realisa visurile? Óre acestŭ poporŭ în raportŭ micŭ, nu s'ar sdrobi (?) prin îmbrăţişarea fărîmătóre a panslavismului dela médă-nópte, médă-di, apusŭ şi rĕsăritŭ? (Aprobărĭ sgomotóse)....

Apponyi apoi începe a face complimente naţionalităţilorŭ, dicêndŭ, că elŭ şi partida lui voesce sĕ facă din ele membri ai unei naţiunĭ, sĕ le ridice la cea mai înaltă treptă a demnităţii naţionale, sĕ le întindă mâna prietinéscă. Nu vré însĕ sĕ pacteze cu elementele destructive; ér la sfîrşitulŭ fanfaronadelorŭ sale dice:

Nouĕ nu ne trebuescŭ pactărĭ cu interesele locale; ci ne trebuesce domnirea intereselorŭ naţionale maghiare, *ne trebuesce desfăşurarea stindardului politicei ideii de statŭ maghiarŭ*.

Corespondenţa „Gaz. Trans."

Seinĭ, la 13 Decemvre 1891.

Onorată Redacţiune!

Pentru de-a puté satisface întrebărilor puse de mai mulţĭ domnĭ acţionarĭ ai institutului de creditŭ şi economii nou înfiinţândŭ în Seinĭ, „Sătmăreana", — am onórea a aduce la cunoscinţă următórele:

Direcţiunea institutului era gata ea celŭ multŭ cu prima Ianuarie 1892 sĕ-şĭ începă activitatea. Statutele, precum şi actele trebuincióse pentru înregistrarea firmei s'au înaintatŭ Tribunalului regescŭ din Satumare în 1/13 Octomvre a. c. şi ce sĕ vedĭ, în locŭ de înregistrarea firmei institutului nostru, ne tredimŭ cu următorulŭ decisŭ:

12.745/891 ker.

„Instanţa institutului de creditŭ şi economii „Sătmăreana" din Seinĭ pentru semnarea firmei."

Decisŭ.

Avênd în vedere, că Tribunalulŭ r. ca forŭ comercialŭ cu ocasiunea înregistrării firmei cutărei societăţĭ pe acţii are nu numai dreptulŭ, ci chiar şi datorinţa de a esamina, că óre ţinut'au sémă fundatorii în prospectŭ de tóte cele înşirate în §-ulŭ 150 alŭ legei comerciale, şi fiind-că prospectele arătate sub numerii 1—96 suntŭ redigiate numai în limba română, deşi fiindŭ limba afacerilorŭ acestei judecătorii curat maghiară, nu se potŭ aduce pe temeiulŭ documentelorŭ redigiate în altă limbă disposeţiunĭ meritorie; avêndŭ în vedere mai departe, cumcă şi documentele adeveritóre despre plătirile întêmplate pe acţii suntŭ redigiate în limba română, — şi aşa pe temeiulŭ acestora nu se póte judeca, că óre plătitu-s'au efective în înţelesulŭ §-lui 159 alŭ legei comerciale cele 30% pentru capitalulŭ socialŭ asiguratŭ; şi avêndŭ în vedere, cumcă subscrierea numelui lui Anderkó Laszló, membru în direcţiune, aşişderea figuréză în limba maghiară, ér catalogulŭ respective subscrierilorŭ acţionarilorŭ suntŭ făcute în limba română: — din tóte acestea cause Tribunalulŭ regescŭ respinge pe petenţĭ cu acea a lorŭ rugare prin care cerŭ înregistrarea firmei „Sătmărenei" institutŭ de creditŭ şi economii, ca societate pe acţii cu reşedinţa în Seinĭ despre acésta se încunosciinţéză petenţii prin preşedintele Georgiu Popŭ pe lângă reînapoiarea instanţei (cererei) şi a acluselorŭ ei.

Din şedinţa Tribunalului regescŭ de Sătmariu-Minthiu, ţinută la 12 Noemvre 1891 (L. S.) *)

Kunczly Sándor m. p., notarŭ.

Fără comentarŭ.

Totuşĭ observŭ la adresa D-lorŭ tinerĭ universitarĭ maghiarĭ: écă părinţii D-vóstrĕ câtŭ de temeinicŭ vĕ discreditéză ostenelele puse în érna trecută cu compunerea contra-memoriului, şi câtŭ de necruţătorŭ vĕ distrugŭ spesele cu tipărirea şi distribuirea lui!

De altcum decisulŭ presentŭ a pututŭ sĕ fiă câtŭ de comodŭ, simplu şi scurtŭ, ba póte că este chiar şi popular înaintea unei părţĭ a concetăţenilorŭ nostri patrioţĭ, dérŭ pentru noi este păgubitorŭ, ignorătorŭ alŭ drepturilorŭ nóstre cetăţenescĭ şi nu numai, că nu baséză nicĭ pe unŭ § alŭ legei, ci este adusŭ în mânia legilorŭ sancţionate existente şi vigente, — s'a insinuatŭ apelaţiune în contră-i la 9 a. l. c., care s'a şi indusŭ sub nr. 14,988 alŭ exhibitelorŭ acelui Tribunalŭ.

Este decĭ a se aştepta decisulŭ Tablei regescĭ din Dobriţinŭ

cu tótă stima

Alexiu Berinde,
directorŭ esec. alŭ „Sătmărenei".

*) Textulŭ originalŭ maghiarŭ:
12,745/891 ker.

A Sz.-váraljai „Sătmăreana" takarék és hitelintézet kérvénye czégbejgyzés iránt.

Végzés.

Tekintettel arra, hogy a kir. Törvényszéknek mint kereskedelmi biróságnak valamely részvénytársaság czége bejegyzése alkolmával nem csak joga, hanem kötelesége is megvizsgálni, hogy az alapitók a keresk. törvény 150 §-ban elsoroltakat a tervezetbe felvették-é, s tekintve, hogy az 1—96 sz. alatt bemutatott tervezetek egyedül román nyelven vannak szerkesztve, holott e biróság ügykezelési nyelve tisztán magyar lévén a más nyelven beterjesztett okiratok alapján érdemleges intézkedést tenni nem lehet; s tekintettel arra, hogy a részvényekre történt befizetéseket igazoló okiratok is román nyelven vannak szerkezve s igy ennek alapján semmi birálható el, hogy a keresk. törvény 159 § a értelmében a biztositott alaptökére 30% tényleg befizettetett-é; s tekintettel arra, hogy Anderkó László igazgatósági tag névaláirása szintén magyar nyelven szerepel s román nyelven van a részvényesek tagjainak névjegyzék kiállitva illetve ezek aláirása megtéve, mindazon okokból a kir. Törvényszék folyamodókat azzal a kérelmökkel, hogy a Sz.-váralján székelő „Szătmăreana" takarék és hitel szövetkezet mint részvénytársaság béjegyeztessék elutasittatik s erröl folyamodókat Pap György elnök utján a kérvény s mellékletei visszaadása mellet ezen végzéssel értesiti.

A szatmár-némethi kir. Törvényszéknek mint keresk. biróságnak 1891 november 12-én tartott ülésëböl.

(P. H.) *Kunczly Sándor* s. k., jegyzö.

DIVERSE.

Cugetările d-lui de Freycinet. D-lŭ de Freycinet, dice „Figaro", a publicatŭ şi d-sa *cugetărĭ*, şi décă vre-odată ele vorŭ mai vedé lumina dilei, de sigurŭ că acésta va avé locŭ în momentulŭ, în care academicianulŭ va fi cu solemnitate instalatŭ, sub cupolă, în cĕsulŭ, în care se va cerceta trecutulŭ sĕu literarŭ. Aceste cugetărĭ au fostŭ publicate în 1865 în „Contemporanulŭ", faimosulŭ diarŭ alŭ lui Henri Lasserre, care numĕră în redacţiunea sa o strălucită pleiadă de scriitorĭ catolicĭ şi unŭ scriitorŭ protestantă, d. de Freycinet. Acesta, sub pseudonimulŭ *Alceste* dădea în fiă-care numĕrŭ o seriă de cugetărĭ, dintre carĭ étă cele mai bune: — Este mai greu sĕ fi francŭ cu lucrurile micĭ decâtŭ cu cele marĭ. — O politeţă este schimbulŭ a douĕ deranjamente. — Cu câtŭ te oferĭ ómenilorŭ, cu atâtŭ eştĭ mai puţinŭ primitŭ. — Modestia este întocmai ca distraţia: cine va cere puţinŭ pentru ca sĕ obţină multŭ. — Bine-făcĕtorulŭ şi obligatulŭ vĕdŭ serviciile aduse prin acelaşĭ ochénŭ; numai fiă-care se uită printr'unŭ capĕtŭ deosebitŭ. — Sĕ facĭ într'una spiritŭ, acésta este ca o mărturisire, că n'ai de locŭ. — Celŭ mai sigurŭ mijlocŭ pentru ca sĕ pedepsescĭ pe ingratŭ, este sĕ-lŭ facĭ sĕ vĕdă, că ai fi continuatŭ de a-lŭ obliga. — Suntŭ unii ómenĭ, carĭ nu iértă niciodată pe cei ce n'au avutŭ nevoiă de dênşii. — Ertămŭ multe celorŭ ce ne admiră. — Deosebirea între omulŭ orgoliosŭ şi între celŭ modestŭ, este că celui dintêiu îi place sĕ vorbéscă elŭ însuşĭ de meritele sale, ér celui alŭ doilea îi place ca alţii sĕ vorbéscă pentru elŭ. — Niciodată nu iertămŭ pe cineva de a ne fi vĕdutŭ că suntemŭ ridicolĭ. — Orgoliulŭ este dovada unei marĭ necunoscinţe de sine însuşĭ, séu aceea a unui adêncŭ disprețŭ de omenire. — Étă istoria mai multorŭ opinii: cineva o adoptă prin contradicţiă, o susţine prin încăpăţînare şi o părăsesce prin plictisélă.

Chicago va peri! Acéstă nu e numai o profeţire gólă, ci „unŭ calculŭ matematicŭ" alŭ unui inginerŭ. Acestŭ inginerŭ dice că oraşulŭ Chicago va peri în anulŭ 1893. După convingerea sa pămêntulŭ de desubtulŭ oraşului Chicago, nu e în stare sĕ suporte construcţiile colosale de edificii. Elŭ a calculatŭ, că greutatea monumentelorŭ şi a edificiilorŭ vorŭ provoca o surpătură de pămêntŭ. care va înghiţi oraşulŭ şi esposiţiunea. Inginerulŭ asigură, că apa din laculŭ Michiganŭ a subminatŭ pămêntulŭ de sub oraşŭ, aşa încâtŭ stratulŭ de pămêntŭ, pe care stă Chicago, e de o grosime numai de 16 urme (??!) aşadérâ e prea slabă, ca sĕ suporte colosala esposiţiune. După ce se va surpa stratulŭ acestŭ de pămêntŭ până la o adâncime de 40 de urme, atuncĭ se va opri pe unŭ stratŭ puternicŭ de pămêntŭ, şi prin urmare oraşulŭ Chicago va oferi privelíscea unei esposiţiunĭ universale, precum nu a mai fostŭ până acum.

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ interimalŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Cursulŭ la bursa din Viena

din 15 Decemvre a. c. 1891

Renta de aurŭ 4%	105.20
Renta de hârtiă 5%	101 20
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ	116.70
dto argintŭ	98.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [1-ma emisiune]	112,25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [2-a emisunei]	—.
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	—.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului	129.50
Renta de hârtiă austriacă	92.35
Renta de argintŭ austriacă	91.95
Renta de aurŭ austriacă	101.95
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.60
Napoleon-d'orĭ	9.36½
Mărcĭ 100 împ. germane	57.97½
Londra 10 Livres sterlinge	117.90

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniile orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvre 1891.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persón.	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ de persón.	Trenŭ acceleratŭ
Viena	10.50	8.—		3.25
Budapesta	8.30	1.50	5.50	9.15
Szolnok	11.38	3.57	9.22	11.19
P. Ladány	2.12	5.51	11.53	12.57
Oradea-mare	3.53	7.06	1.50	2.12
	4.—	7.13	2.24	2.19
Mező-Telegd	4.39	7.43	3.03	2.49
Rév	5.22	8.18	3.46	3.26
Bratca	5.45		3.57	
Bucia	6.05	8.51	4.29	
Ciucia	6.31	9.07	4.55	4.21
Huedin	7.12	9.37	5.34	4.55
Stana	7.29		5.51	
Aghiriş	7.49		6.12	
Ghirbău	8.01		6.25	
Nădăşel	8.14		6.39	5.47
Cluşiu	8.29	10.37	6.56	6.—
	8.46	11.10	8.20	6.18
Apahida	9.03	11.28	8.45	6.34
Ghiriş	10.12	12.38	10.21	7.34
Cucerdea	10 37	1.14	11.09	7.57
Uióra	10.56	1.21	11.17	
Vinţul de sus	11.04	1.29	11.26	
Aiudŭ	11.28	1.54	11.54	8.22
Teiuşŭ	11.45	2.13	12.18	8.38
	12.13		12.58	8.43
Crăciunelŭ	12.44		1.34	
Blaşiu	12.59		1.51	9.14
Micăsasa	1.35		2.29	
Copşa mică	1.51		2.48	9.48
	2.12		3.03	9.50
Mediaşŭ	2.31		3.26	10.06
Elisabatopole	3.04		4.07	10.28
Sighişóra	3 46		4.49	11.04
Haşfalĕu	4.04		5.35	11.19
Homorodŭ	5.26		7.23	12.27
Augustinŭ	6.10		8.09	12.58
Apaţa	6.41		8.43	1.15
Feldióra	7.17		9.18	1.35
Braşovŭ	8.—	Tren de persóne	10.05	2.09
		11.—		2.19
Timişŭ		2.41		3.01
Predealŭ		3.26		3.31
Bucurescĭ		9.50		9.30

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ de persón.	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ de persón.
Bucurescĭ	7.35		8.50	
Predealŭ	1.12		5.16	
Timişŭ	1.42		5.57	
Braşovŭ	2.18	4.20	6.58	
	2.48	5.07		7.23
Feldióra	3.19	5.42		8.03
Apaţa	3.40	6.09		8.37
Augustinŭ	3.56	6.55		9.04
Homorodŭ	4.29	8.23		9.46
Haşfalĕu	5.34	8.53		11.03
Sighişóra	5.54	9.31		11.29
Elisabetopole	6.21	10.09		12.06
Mediaşŭ	6.42	10.31		12.37
Copşa mică	6 55	10.47		12.53
	6.57	11.06		1.18
Micăsasa		11.42		1.39
Blaşiu	7.31	11.57		2.13
Crăciunelŭ		12.28		2.27
Teiuşŭ	8.—	1.08	1.25	2.49
	8.07	1.35	1.50	3.47
Aiudŭ	8.24	2.05	2.12	4.07
Vinţul de sus		2.13	2.19	4.28
Uióra		2.31	2.39	2.34
Cucerdea	8.54	3.18	3.15	4.52
Ghirişŭ	9.23	4.45	4.32	5.26
Apahida		5.14		6.34
Cluşiu	10.45	6.08	4.53	6.52
	11.01	6.29	5.30	7.40
Nădăşelŭ		6.47	5.47	8.—
Ghîrbău				8.15
Aghireşŭ		7.02	6.11	8.29
Stana	12.17	7.28		8.53
B. Huiedin	12.47	7.47	6.43	9.12
Ciucia		8.25	7.12	9.51
Bucia		8.51		10.06
Bratca	1.26	9.10	7.51	10.23
Rév		9.30		10.42
Mező-Telegd	1.52	10.07	8.17	11.17
Oradea mare	2.18	10.44	8.42	11.51
	2.25	11.04	8.47	12.09
P. Ladány	3.46	1.16	10.09	2.24
Szolnok	5.26	3.31	11.51	4.47
Budapesta	7.30	6.35	1.55	8.40
Viena	1.40	1.40	7.20	6.05

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ de persón.	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ de persón.
Viena	10.50	8.—	3.25
Budapesta	8.15	1.50	9.50
Szolnok	11.14	3.57	1.05
Aradŭ	3.45	6.52	5.24
	4.30	T. d. per. 2.20	5.46
Glogovaţŭ	4.42	2.34	5.57
Gyorok	5.03	3.05	6.19
Paulişŭ	5.14	3.23	6.30
Radna Lipova	5.32	3.39	6.48
Conop	5.56		7.12
Bêrzava	6.12		7.27
Soborşinŭ	6.58		8.07
Zamŭ	7.26		8.33
Gurasada	7.52		8.57
Ilia	8.08		9.13
Branicica	8.26		9.29
Deva	8.52		9.53
Simeria (Piski)	9.50		10 19
Orăştia	10.16		10.50
Şibotŭ	10.36		11.16
Vinţ. de josŭ	11.—		11.44
Alba-Iulia	11.26		12.06
Teiuşŭ	11.53		12.38

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ de persón.	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ de persón.
Teiuşŭ	3.09		1.39
Alba-Iulia	3.50		2.19
Vinţ. de josŭ	4.09		2.36
Şibotŭ	4.52		3.03
Orăştia	4.55		3.30
Simeria (Piski)	5.23		4.17
Deva	5.59		4.33
Branicica	6.24		4.55
Ilia	6.49		5.17
Gurasada	7.—		5.28
Zamŭ	7.28		5.53
Soborşinŭ	8.03		6.24
Bêrzava	8.54		7.02
Conopŭ	9.10		7.17
Radna Lipova	9.44	5.14	7.46
Paulişŭ	9.58	6.01	7.57
Gyorok	10.11	6.20	8 08
Glogovaţŭ	10.34	6.49	8.30
Aradŭ	10.46		8.40
	11.18	8.24	9.05
Szolnok	4.15	11.51	2.21
Budapesta	7.20	1.55	5.50
Viena	6.05	7.20	1.40

Simeria (Piski) Petroşenĭ

Simeria	6.—	10.35	4.22
Streiu	6.35	11.26	4.58
Haţegŭ	7.21	12.23	5.42
Pui	8.06	12.—	6.36
Crivadia	8.47	2.23	7.24
Baniţa	9.21	3.19	8.04
Petroşenĭ	9.45	4.—	8.36

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	6.—	10.50	6.20
Baniţa	6.41	11.40	6.54
Crivadia	7.19	12.19	7.20
Pui	7.57	1.05	7.51
Haţegŭ	8.36	1.54	8.25
Streiu	9.18	2.49	9.01
Simeria	9.52	3.27	9.35

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.15	11.30	7.15
Vinga	7.32	12.47	8.04
Timişóra	8.42	2.04	8.57

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.20	1.11	5.05
Vinga	7.21	2.46	6.40
Aradŭ	8.03	3.50	7.50

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	7.48	10.35	3.40	10.20
Turda	8.08	10.55	4.—	10.44

Turda—Ghirişŭ

Turda	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirişŭ	5.10	9.50	2.50	9.10

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	4.30	11.25
Odorheiu	7.21	2.11

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	8.15	3.15
Sighişóra	10.52	6.10

Mureşŭ-Ludoşŭ—Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.—
Ţagu-Budatelicŭ	6.48
Bistriţa	9.59

Bistriţa—Mureşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	1.16
Ţagu-Budetelicŭ	4.15
Murĕşŭ-Ludoşŭ	7.21

Careii-marĭ—Zelău

Careii-marĭ	5.50
Zelău	11.—

Zelău—Careii-marĭ

Zelău	1.56
Careii-marĭ	6.48

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa mică	3.—	10.47	7.10
Şeica-mare	3.31	11.27	7.43
Loamneş	4.15	12.08	8.27
Ocna	4.46	12.38	8.59
Sibiiu	5.10	1.—	9.23

Sibiiu—Copşa-mică

Sibiiu	7.35	4.34	10.17
Ocna	8.02	4.58	10 43
Loamneş	8.30	5.25	11.09
Şeica-mare	9 05	5.55	11.40
Copşa mică	9.34	6.20	12.05

Cucerdea-Oşorheiu-R.-săs.

Cucerdea	2.50	8.20	2.41
Ludoş	3 34	9.11	3.27
Oşorheiu	5.20	11.17	5.14
	5.35		5.36
Regh.-săs.	7.10		7.15

Regh.-săs.-Oşorh.-Cucerdea

Regh.-săs.		8.—	8.15
Oşorheiu		9.35	9.53
	5.21	5.54	10.20
Ludoş	6.58	7.41	12.06
Cucerdea	7.47	8.25	12.50

Simeria (Piski)—Hunedora

Simeria (Piski)	10.50	4.40	9.16
Cerna	11.13	5.03	9.34
Hunedóra	11.48	5.38	9.58

Hunedóra—Simeria (Piski)

Hunedóra	4.46	2.32	7.22
Cerna	5.11	3.—	7.50
Simeria	5.28	3.20	8.10

Brasov—Zĕrnescĭ

Braşov	5.45	2.58
Zĕrnescĭ	7.26	4.39

Zĕrnescĭ—Braşov

Zĕrnescĭ	8.—	5.20
Braşov	9.24	6.44

Braşov—Ch.-Vaşarheiu.

Braşovŭ	8.30	3.10
Uzonŭ	9.48	5.23
S.-Georgiu	10.23	5.03
C.-Vaşarheiu	12.46	7.20

Ch.-Vaşarheiu—Braşov.

Ch.Vaşarheiu	4.00	2.45
S.-Georgiu	6.32	5.17
Uzonŭ	7.00	5.45
Braşovŭ	8.08	6 53

Nota: Nume încuriiadraţĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.